

S avua, tulta, kyynelkaasua. Tanssivia hippejä. Vasemmistolaisia marssimassa punalippuineen. Mustahuppaisia anarkisteja. Pehmustettuihin suojiin pukeutuneita valkohaalareita. Tällaiset hetket ovat jääneet mieleemme eurooppalaisista globalisaatiomielenosoituksista, joista ensimmäinen järjestettiin syyskuussa 2000 Prahassa IMF:n ja Maailmanpankin huippukokousten aikana. Seuraavana vuonna aktivistit

kokoontuivat Göteborgin EU-huippukokouksen ja Genovan G8-huippukokouksen yhteydessä.

Vastahuippukokouksissa mielenosoittajaryhmät jakautuivat kolmeen blokkiin eli pääjoukkoon. Ensimmäiseen blokkiin osallistuneiden ryhmien toimintakeino oli rituaalinen marssimielenosoitus. Toisen blokkiin kuului ryhmiä, jotka harjoittivat väkivallatonta kansalaistot telemattomuutta. Kolmas blokki

hyväksyi väkivaltaiset mielenosoitustekniikat.

Mielenosoittajaryhmien moninaisuuden voi nähdä esimerkkinä *Imperiumissa* esitetystä poliittisesta analyysistä. Hardtin ja Negrin mukaan ”yleistä tahtoa” on mahdoton edustaa postmodernismin ja pilkkoutuneiden identiteettien aikakautena. Sen sijaan vastarinta ilmenee moninaisina taisteluina, jotka heijastavat erilaisia haluja ja tahtoja.

Antti Tietäväinen & Markus Termonen

Imperiumimme

Michael Hardtin ja Antonio Negrin vuonna 2000 ilmestynyttä teosta *Imperiumi* on luonnehdittu informaatioyhteiskunnan kommunistiseksi manifestiksi. Hardtin ja Negrin mukaan teoksessa esitetyt ajatukset ovat tulkintoja poliittisista konflikteista. *Imperiumi* on kuitenkin myös tuottanut politiikkaa. Kirjalla on ollut valtava merkitys aktivisteille, jotka kulkivat globalisaatio-mielenosoitusten kautta kohti uudenlaisia poliittisen toiminnan muotoja.

Globalisaatiomielenosoituk-
sissa toimineista ryhmistä
Imperiumista selkeimmin
vaikutteita ammensivat valkohaalarit. Kyseessä oli italialaisista sosiaalikeskuksista lähtenyt suuntaus, jonka mielenosoitustaktiikka oli suojatun ja vahvoja symboleita sisältävän joukkototelemattomuuden käyttö. Valkohaalarit suojasivat itsensä auton sisuskumeilla ja pyrkivät etenemään väkivallattomasti läpi po-

liisirivistön. Lisäksi liike karnevalisoi aktionsa käyttämällä lasten leikkikypäriä ja ylikorostamalla toppauksiaan. Symboliikkaa selitettiin *Imperiumin* avulla. Valkohaalarit näkivät Hardtin ja Negrin tavoin, että kontrolliyhteiskunnassa vallan kohteena ovat kehot ja subjektiivisuus sinänsä. Tämän vuoksi vastarinnan välineeksi määriteltiin ruumis ja sen uudenlaiset representaatiot. Myös liikkeen julkilausumissa toistuivat *Impe-*

riumin keskeiset vaatimukset: taattu toimeentulo, vapaa liikkuminen ja tuotannon haltuunotto.

Mielenosoitusten sykli oli meille käänteentekevä kokemus. Globalisaatioprotesteissa tapasimme eurooppalaisia aktivisteja, mikä toi ymmärrystä kansalaisyhteiskunnan laajuudesta ja moninaisuudesta. Tapahtumat myös synnyttivät oudon ristiriidan mielenosoitusten mediakuvan ja koetun todellisuuden

” Valkohaalarit näkivät Hardtin ja Negrin tavoin, että kontrolliyhteiskunnassa vallan kohteena ovat kehot ja subjektiivisuus sinänsä. Tämän vuoksi vastarinnan välineeksi määriteltiin ruumis ja sen uudenlaiset representaatiot.”

välillä. Kun lehdet kirjoittivat ”globalisaation vastaisista mielenosoituksista”, meille Praha näyttäytyi esimerkkinä toisenlaisen globalisaation ja toisenlaisen Euroopan mahdollisuudesta. Kuten *Imperiumissa* todetaan: globaalin talouden aikakausi on tarjonnut ennen näkemättömän väylän radikaalille ja loputtomasti muuntuvalle vastarinnalle.

Muutos syntyy konfliktista

Imperiumi on herättänyt keskustelua poliittisen teorian ja yhteiskunnallisten liikkeiden suhteesta. Teokseen on vaikuttanut Negrin menneisyys työväestön autonomiaa korostavan marxilaisen operaismo-liikkeen aktivistina.

Imperiumia ovat inspiroineet myös Chiapasissa, Meksikossa vuonna 1994 alkanut zapatistien kapina ja vuonna 1995 Pariisiin lauantaneet lakot. Tapahtumat olivat poliittisia konflikteja, joissa ihmiset loivat autonomisesti ei-valtiollista julkista tilaa ja uusia päätöksenteon muotoja.

Hardt ja Negri tunnustavat myös velkansa kansainvälisen syndikalistisen ammattiyhdistyksen, Industrial Workers of the Worldin aktivisteille, *wobblyille*. Nämä liikkuiivat jatkuvasti ja toivat organisaationsa sinne, missä pääomaa rakensi kotiaan. Hardtin ja Negrin mukaan wobblyjen nomadismi ja kyky olla muodostamatta pysyviä rakenteita on keskeinen syy siihen, miksi IWW:tä tulee tänä päivänä katsoa kunnioituksella.

Jatkuva liike oli tuttua meille kiertäessämme protestista toiseen. Myös zapatistien kapina oli tärkeä poliittinen protesti meitä lähellä oleville liikkeille, muun muassa valkohaalareille. Liike käytti itsestään nimeä ”Euroopan zapatistit”. Valkohaalarit myös matkustivat Chiapasiin useaan otteeseen, esimerkiksi alkuvuodesta 2001 toimiakseen Chiapasista Mexico Cityyn matkanneen zapatistikaravaanin turvahenkilökuntana. Joukossa oli myös yksi suomalainen aktivisti.

Imperiumista ja zapatistien kapinasta ideoita ammentaneet valkohaalarit herättävät keskustelua

liikkeiden ja teorian suhteesta. Me näemme tämän suhteen vastavuoroisena: kumpikin inspiroi ja tuottaa toista. Hardtin ja Negrin tavoin olemme pyrkineet selittämään yhteiskunnallisia ilmiöitä vallan materiaalisuudesta ja immanenssista eli ihmisryhmien suorista kokemuksista käsin. Tämä on politiikan tekemisen tapa, joka mahdollistaa näkemisen kauemmas ja tarkemmin. Se kertoo siitä, ettei ole olemassa kattavampaa tapaa selittää sosiaalista todellisuutta kuin pyrkiä asettumaan ihmisten kokemusten ja uutta luovien poliittisten konfliktien tasolle.

Lähtökohta on vastakkainen ideologiselle politiikalle ja transsendentaaliselle eli universaaleihin sääntöihin tukeutuvalle filosofialle.

Aktivistit uudistivat politiikan kielen

1990-luvulla Suomessa valiteltiin, ettei politiikka kiinnosta nuoria. Kun nuoret aktivoituivat muun muassa eläinaktivismiin ja globalisaatiomielenosoitusten myötä, monet poliitikot esittivät huolestuneita analyysejä nuorison tilasta. Toisaalta poliitikkojen piirissä esiintyi pyrkimys ymmärtää ja tulkita ”nuorison tahtoa”.

Esimerkiksi Paavo Lipponen ilmaisi Göteborgin EU-huippukokouksen jälkeen halunsa auttaa aktivisteja, jos nämä vain pukisivat vaatimuksensa ymmärrettävään muotoon. Lausuman voi nähdä viittaavan valkohaalarien pyrkimykseen soveltaa Foucault’n sekä Deleuzen ja Guattarin poststrukturalistisia ajatuksia poliittiseen toimintaan. Tämäntyylistä kielenkäyttöä kritisoitiin myös aktivistikentän sisällä.

Mielestämme uusien asioiden politisoiminen vaatii uudenlaista kielenkäyttöä. *Imperiumissa* politiikan ja kielen suhdetta tarkastellaan foucault’laisen valta-analytiikan kautta. Michel Foucault’n tavoin Hardt ja Negri näkevät vallan prosessina, menetelmänä tai teknologiana, joka vaatii alistajan ja alistetun välistä ”sopimusta”. *Imperiumin* innoittamilla liikkeillä on ollut pyrkimys määritellä tämä sopimus

” General intellektiin perustuvassa talousjärjestelmässä kapitalisti ei ole tuotantovälineiden omistaja, koska tuotanto perustuu ajatuksille ja ihmistenväliselle kommunikaatiolle. Immateriaalinen työ ei koske vain IT-alaa. Sen piiriin kuuluvat myös opetus- ja hoiva-alat, jotka ovat vähemmän arvostettuja ja vahvemmin prekaarisia.”

uudelleen. *Imperiumi* kehottaa avaamaan uudenlaisia tiloja, niin fyysisiä, symbolisia kuin kielellisiä.

Politiikan kieleen liittyvät myös ”keskuksen” ja ”yhteisen arvopohjan” kaltaiset käsitteet. Yleensä näiden puutteesta syntyvää epämääräisyyttä pidetään huonona asiana. Hardt ja Negri ovat toista mieltä. Kirjoittajien mukaan poliittinen toiminta tulee mahdolliseksi vasta ”keskuksen” ja ”yhteisen arvopohjan” häilyessä.

Tällöin on määriteltävä uudelleen sellaiset arvot kuten vapaus, oikeudet ja velvollisuudet. Globalisaatioprotesteja voi mielestämme ajatella tällaisina tilanteina. Koska mielenosoituksissa ei ollut yhtä konsensusta tai hyväksyttyä toimintamallia, joutuivat protestiin osallistuneet ryhmät määrittelemään paikkansa ja suhteensa ulkoapäin annettuihin mielenosoitussääntöihin tarkasti. Tämä tuotti liikkeiden sisäistä ja välistä poliittista keskustelua.

Imperiumi iskee takaisin

Genovan G8-kokouksen jälkeen globalisaatioliike laantui ja tuli näkymättömämmäksi. Mielenosoitus-syklin ”rauniosta” syntyi prekariaatin eli pätkätyöläisten organisoimiseen pyrkivä euroopanlaajuinen liike. Se on korostanut taatun toimeentulon kaltaisia vaatimuksia.

Prekariaattiaktivistit ovat järjestäneet värikkäitä ja luovia Euro-mayday-paraateja sekä ottaneet haltuun yhteiskunnallista rikkautta. Tottelemattomuus on jatkunut myös siirtolaisten oikeuksia puolustavassa No Border -verkostossa. Liikkeen keskeiset toimintatavat ovat säilönnötkeskusten vastustamiseen liittyvät aktiot ja toiminnan rakentaminen ihmisten vapaan liikkuvuuden puolesta. *Imperiumin* kautta poliittiseen keskusteluun on myös vakiintunut käsite *general intellect*, yhteistyöhön ja kommunikaatioon perustuva kykyjen kokonaisuus. Hardtin ja Negrin mukaan *general intellect* on noussut tuottavuuden kannalta keskeiseksi tekijäksi jälkiteollisessa yhteiskunnassa. *General intellektiin* perustuvassa talousjärjestelmässä kapitalisti ei ole tuotantovä-

lineiden omistaja, koska tuotanto perustuu ajatuksille ja ihmistenväliselle kommunikaatiolle. Immateriaalinen työ ei koske vain IT-alaa. Sen piiriin kuuluvat myös opetus- ja hoiva-alat, jotka ovat vähemmän arvostettuja ja vahvemmin prekaarisia.

Hardtin ja Negrin mukaan päätöiden lisääntymiselle on kaksi syytä. Toisaalta niiden katsotaan olevan seuraus liikkuvasta, hektisestä ja jatkuvasti muotoaan muuttuvasta tuotantomallista. Toisaalta epätyypillisten työsuhteiden nähdään johtuvan työväestön kamppailusta tehdastyön hierarkkisuuksi ja monotonisuutta vastaan. Jälkimmäisellä ajatuksella Hardt ja Negri pyrkivät korostamaan työläisten roolia yhteiskunnallisissa muutosprosesseissa. *Imperiumin* avulla voi ymmärtää myös laitonta siirtolaisuutta.

Hardtin ja Negrin mukaan imperiaalinen valta tuottaa haluja mitä kaukaisimmissa paikoissa. Samalla vallan on kontrolloitava näitä haluja ja ennen kaikkea estettävä autonomisten halujen toteutumista. Kuten *Imperiumissa* todetaan: suvereniteetti ja valta ovat lähtökohtaisesti reaktiivisia voimia. Ne asettavat rajoja moninaisuudelle ja yrittävät kontrolloida sitä.

Imperiumi kyseenalaistaa valtion ja pääoman oikeuden kontrolloida joustavuutta. No Border -verkoston kielessä keskeinen asema onkin annettu *exodukselle* eli paolle, joka aktiivisena liikkeelle lähtemisenä muuttaa toiminnan kentän ehtoja. Me emme näe tätä ensi sijassa epätoivoisena pakona. Sen sijaan näemme laittomien siirtolaisten lähtevän reitille, jolla rakentuu uusia ystävyysverkostoja.

Imperiumi herättää myös kysymyksen *general intellectin* eli yhteisesti tuotetun omaisuuden hallinnasta. Näemmekin ihmisten vapaan liikkuvuuden lisäksi keskeisiksi poliittisiksi vaatimuksiksi kansalaispalkan ja tietoverkkojen avoimuuden. Meidän Imperiumimme rakentuu samoille yhteistyön, kommunikaation ja verkostoitumisen kyvyille, joita arvontuotanto jälkiteollisessa kapitalismissa vaatii.

